

Sygn. akt VII U 375/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Włodzimierz Czechowicz

Protokolant: Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 stycznia 2018 r. w Warszawie

sprawy C. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania C. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

z dnia 18 listopada 2015 r. znak: (...)

1. oddala odwołanie,
2. zasądza od C. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 375/16

UZASADNIENIE

C. P. złożył w dniu 29 stycznia 2016 r. odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 listopada 2015 r.

nr (...), wnosząc o jej zmianę lub uchylenie oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania na jego rzecz. Uzasadniając swoje stanowisko odwołujący wyjaśnił, że na podstawie skarżonej decyzji organ rentowy stwierdził, iż podlega

on obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, i wypadkowym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Odwołujący nie zgodził się z ustaleniami organu rentowego, wskazując, iż organ ten niewystarczająco ustalił stan faktyczny. W ocenie odwołującego

nie ma obowiązku odprowadzania składek, gdyż zgodnie z włoskim prawem we wrześniu 2005 roku spełnił wszystkie warunki do uzyskania prawa do emerytury, której wypłatę,

na podstawie procedury włoskiej instytucji ubezpieczeniowej, podjął w październiku 2006 roku. Ponadto wcześniej składki na ZUS odprowadzał za niego pracodawca,

zaś do września 2005 roku opłacał dobrowolnie składki do INPS – włoskiej instytucji ubezpieczeniowej. Odwołujący powołał się również na instytucję przedawnienia określoną w art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (odwołanie k. 2-5 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 17 lutego 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania C. P. na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. Organ rentowy powołał się na ustalenia dokonane w trakcie przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego, zgodnie z którymi odwołujący od 1 lipca 2004 r. był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych oraz do ubezpieczenia zdrowotnego i nie miał w tym czasie tytułu obowiązków ubezpieczenia. Zgodnie zaś z informacjami udostępnionych przez włoską instytucję ubezpieczeniową INPS w T. odwołujący ma ustalone prawo do emerytury od 1 października 2006 r. i od tego dnia nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Odnosząc się do zarzutów odwołującego w zakresie wcześniejszego spełnienia warunków do uzyskania emerytury organ rentowy wskazał, że przesłanką zwalniającą z obowiązku ubezpieczenia zgodnie z art. 9 ust. 5 u.s.u.s. jest ustalenie prawa do emerytury, a nie spełnienie warunków niezbędnych do jej nabycia. Natomiast w kwestii zarzutu przedawnienia organ rentowy wyjaśnił, że przedawnieniu ulegają jedynie należności z tytułu składek, a nie fakt podlegania ubezpieczeniom (odpowiedź na odwołanie k. 6-7 a.s.).

Na rozprawie w dniu 10 stycznia 2018 r. pełnomocnik odwołującego sprecyzował, że odwołujący wnosi o zmianę skarżonej decyzji ZUS poprzez stwierdzenie, że nie podlegał on obowiązkowym ubezpieczeniom od 1 lipca 2004 r. do 30 września 2006 r., co jest konsekwencją tego, że prawo do emerytury uzyskał w dniu 24 maja 2006 r. w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego (protokół rozprawy k. 84-85 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

C. P. w dniu 1 lipca 2004 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej (...). Z tego tytułu był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych (wypis z CEIDG, druk ZUS ZZA – nieoznaczone karty a.r.).

W 2006 roku C. P. złożył w Krajowym Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Dyrekcji w T. (Istituto Nazionale Previdenza Sociale - w skrócie INPS) – włoskiej instytucji zajmującej się sprawami z zakresu ubezpieczeń społecznych – wniosek o emeryturę. Pismem z dnia 27 września 2006 r. odwołujący został poinformowany, że wniosek został przyjęty, a emerytura rozliczona w kategorii (...) nr (...). Odwołujący został również poinformowany, że wypłata świadczenia przysługuje mu od 1 października 2006 r., gdyż zgodnie z ustawą nr 449 z dnia 27 grudnia 1997 r. spełnił warunek polegający na osiągnięciu wieku emerytalnego 57 lat w dniu 24 maja 2006 r. (pismo INPS z 25.01.2016 r.: oryginał i tłumaczenie k. 13-19 a.s., pismo INPS z 27.09.2006 r.: oryginał i tłumaczenie – nieoznaczona karta a.r.).

Pismem z dnia 17 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. poinformował C. P. o wszczęciu postępowania w sprawie ustalenia poprawnego schematu podlegania ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (zawiadomienie o wszczęciu postępowania – nieoznaczona karta a.r.).

W odpowiedzi na zawiadomienie odwołujący wyjaśnił, że od października 2015 roku nie podlegał obowiązkowi zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne z uwagi na fakt, że do września 2005 roku udało mu się wypełnić wszystkie finansowe warunki powodujące prawo do uzyskania emerytury, zaś późniejsza jej wypłata wynikała z faktu, że zgodnie z przepisami prawa włoskiego przekazywanie środków przez INPS może rozpocząć się dopiero po uzyskaniu przez beneficjenta tego świadczenia 57 lat oraz z powodu przedłużających się procedur wypłaty w INPS (wyjaśnienia odwołującego – nieoznaczona karta a.r.).

W dniu 18 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję

nr (...) na podstawie której stwierdził, że C. P., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu w okresie od 1 lipca do 30 września 2006 r. oraz obowiązkowym ubezpieczeniom zdrowotnym od 1 października 2006 r. (decyzja ZUS z 18.11.2015 r. – nieoznaczone karty a.r.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o wymienione wyżej dowody z dokumentów załączonych do akt sprawy i akt rentowych. Stan faktyczny sprawy był co do zasady bezsporny, zaś spór stron dotyczył kwestii interpretacji przepisów dotyczących zbiegu tytułów ubezpieczeń.

W tych okolicznościach Sąd uznał zebrany materiał dowodowy za wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Odwołujący się prawidłowo wezwany do stawienia celu przesłuchania w charakterze strony nie stawiał się na rozprawę w dniu 10 stycznia 2018 roku. jego pełnomocnik popierał odwołanie (k-84).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie C. P. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył kwestii podlegania przez odwołującego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w okresie od 1 lipca do 30 września 2006 r. Zaskarżając decyzję organu rentowego odwołujący wskazał, że pobiera emeryturę z włoskiego systemu ubezpieczeń społecznych od 1 października 2006 r., przy czym warunki konieczne do uzyskania prawa do tego świadczenia spełnił już w maju 2006 roku w związku z osiągnięciem przewidzianego w ustawodawstwie włoskim wieku emerytalnego wynoszącego 57 lat. W niniejszej sprawie doszło więc do zbiegu tytułu do ubezpieczeń społecznych w postaci prowadzenia przez odwołującego działalności gospodarczej oraz faktu pobierania świadczenia emerytalnego; kwestią sporną, wymagającą zbadania przez Sąd w niniejszym postępowaniu było ustalenie, kiedy dokładnie do tego zbiegu doszło.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 – dalej jako u.s.u.s.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają oby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalnością gospodarzą. Zgodnie zaś z art. 11 ust. 2 oraz 12 ust. 1 u.s.u.s. te same osoby obowiązkowo podlegają odpowiednio ubezpieczeniu wypadkowemu; jednocześnie ubezpieczenie chorobowe w przypadku tych osób jest dobrowolne. W myśl art. 13 ust.

4 u.s.u.s. osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Kwestie zbiegu tytułów ubezpieczeń zostały uregulowane w art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z art. 9 ust. 5 u.s.u.s. osoby, o których mowa w art. 6, niewymienione w ust. 4, 4a i 4c, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych odwołał się do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2007 r. zapadłego w sprawie I UK 323/06.

W tej sprawie Sąd Najwyższy rozważał kwestię zbiegu tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym w postaci działalności pozarolniczej przy jednoczesnym nabyciu praw emerytalnych. Zgodnie z wyrażonym w tym wyroku stanowiskiem w art. 9 ust. 5 ustawy systemowej ubezpieczenie dobrowolne przewidziano jedynie dla prowadzących działalność gospodarczą "osób mających ustalone prawo do emerytury lub renty". Oznacza to,

że ustawodawca nie przewidział tego rodzaju ubezpieczenia wobec osób spełniających warunki do przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, lecz postawił wymaganie istnienia uprawnienia do tych świadczeń wykazanego decyzją właściwego organu.

W tym wypadku wyraźnie odniósł się do pojęcia ustalenia prawa do świadczeń, używanego zresztą w prawie ubezpieczeń społecznych w wielu różnych kontekstach, lecz zawsze odróżnianego od pojęcia spełniania warunków do ich przyznania. Podkreślając odrębność nabycia (istnienia) prawa do świadczenia od ustalenia prawa do świadczenia należy zauważyć, że są to instytucje regulowane odrębnymi przepisami i mające różne znaczenie w obrocie prawnym. Najlepiej unaocznia to art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, określający alternatywnie sytuację zmarłego ubezpieczonego jako takiego, który w chwili śmierci miał ustalone prawo do świadczeń emerytalno-rentowych, oraz takiego, który w tej chwili spełniał jedynie warunki do przyznania świadczeń. O istnieniu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 ustawy emerytalnej, przewidujący jego powstanie z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, natomiast ustalenie prawa do świadczeń wymaga deklaratywnej decyzji organu określonego między innymi w art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. b tej ustawy, prawo to indywidualizującej, zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 4 ustawy, jeśli zostanie złożony przez osobę zainteresowaną stosowny wniosek. Wynika stąd, że istnienia prawa do świadczeń, wiążącego się ze spełnieniem warunków nabycia tego prawa, nie można utożsamiać z ustaleniem prawa do świadczenia. W cytowanym uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał również, że wątpliwości w tym zakresie zostały usunięte już we wcześniejszym orzecznictwie, gdzie przyjęto, iż przyznaniem świadczenia jest ustalenie prawa do jego pobierania (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

z dnia 27 listopada 1989 r., III UZP 11/89 i wcześniejszą uchwałę z dnia 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88). W ocenie Sądu Okręgowego pogląd ten zachował aktualność,

o czym świadczy stanowisko wyrażone w nowszym orzecznictwie. W wyroku z dnia

29 sierpnia 2017 r. w sprawie I UK 336/16 Sąd Najwyższy wskazał, że „użyty w art. 9 ust. 4c i 5 u.s.u.s. zwrot "mające ustalone prawo" do świadczeń z ubezpieczeń społecznych musi

być utożsamiany z przyznaniem tego prawa decyzją organu rentowego. Nie chodzi więc

w nim o spełnienie ex lege ustawowych przesłanek prawa do świadczenia lecz o realizację tego prawa po uprzednim złożeniu w organie rentowym stosownego wniosku o jego przyznanie”. Powyższy pogląd znajduje również poparcie w orzecznictwie sądów powszechnych (przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25 sierpnia 2015 r. III AUa 102/15; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 23 czerwca 2016 r.

III AUa 861).

W świetle powyższego orzecznictwa, które Sąd Okręgowy podziela, nie można więc utożsamiać daty spełnienia przez wnioskodawcę wszystkich warunków koniecznych do uzyskania prawa do emerytury z datą ustalenia prawa do tego świadczenia. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skoro wypłata emerytury odwołującemu nastąpiła od dnia 1 października 2006 r., to należy przyjąć, że już w tym dniu odwołujący miał ustalone prawo do świadczenia. Brak jednak podstaw do stwierdzenia,

aby prawo odwołującego do emerytury było ustalone wcześniej. Nie przemawiają za tym również powołane przez odwołującego przepisy prawa włoskiego.

W toku postępowania Sąd zwrócił się do Ministerstwa Sprawiedliwości o nadesłanie tekstu włoskich przepisów regulujących kwestie emerytury. Uzyskane przez Sąd przepisy ustawy nr 87 z dnia 11 marca 1988 r. w ocenie pełnomocnika odwołującego nie miały zastosowania w niniejszej sprawie, adekwatne zaś były przepisy ustawy nr 449 z dnia

27 grudnia 1997 r., których uwierzytelnione tłumaczenia z języka włoskiego pełnomocnik przedłożył w niniejszej sprawie (k. 65-69 a.s.). Z udostępnionych Sądowi przepisów prawa włoskiego, a konkretnie ustawy nr 335 z 8 sierpnia 1995 r. oraz ustawy nr 449 z 27 grudnia 1997 r. nie wynika jednak, aby włoski ustawodawca wyróżniał moment ustalenia prawa

do świadczeń w sposób, jak ma to miejsce na tle ustawodawstwa polskiego. Zgodnie z art. 25 ustawy nr 335 z 8 sierpnia 1995 r. uprawnienia do otrzymywania świadczeń emerytalnych wypłacanym z funduszu ogólnych obowiązkowych ubezpieczeń społecznych przysługują

po przepracowaniu 35 lub więcej wymaganych lat składkowych w zbiegu z ukończeniem minimum 57 roku życia lub po przepracowaniu co najmniej 40 lat składkowych (k. 65 a.s.).

Z kolei zgodnie z art. 59 ust. 6 ustawy nr 449 z 27 grudnia 1997 r. prowadzącym działalność gospodarczą na własnych rachunek wypłata emerytury przysługuje po upływie co najmniej

35 lat okresu składkowego i ukończeniu pięćdziesięciu ośmiu lat (k. 67 a.s.). Z przepisów tych wynika wyraźnie, że włoski ustawodawca wymienia jedynie dwa ogólne terminy: termin spełnienia poszczególnych warunków koniecznych do uzyskania emerytury oraz termin wypłaty świadczenia. Drugi z wymienionych terminów nie jest jednak utożsamiany z dniem spełnienia wszystkich warunków koniecznych; w obu cytowanych wyżej ustawach wskazano bowiem przedziały czasowe, w których ma dojść do spełnienia przesłanek koniecznych do nabycia praw emerytalnych, od tych zaś terminów uzależnia się datę początkową, od której ma nastąpić wypłata świadczenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego taka konstrukcja przemawia za uznaniem, że ustalenie prawa do świadczenia następuje z dniem jego pierwszej wypłaty, nie zaś z dniem, w którym odwołujący spełnił wszystkie warunki konieczne do uzyskania świadczenia. Gdyby przyjąć drugie stanowisko, to odwołujący miałby ustalone prawo do emerytury niejako automatycznie po spełnieniu przesłanek, a mimo tego nie pobierałby świadczenia w okresie od spełnienia ostatniego z warunków koniecznych do uzyskania świadczenia, a przewidzianego

w powyższych przepisach dnia wypłaty świadczenia; innymi słowy odwołujący miałby prawo do emerytury, która nie byłaby mu wypłacana. W konsekwencji zdaniem Sądu skoro odwołującemu – zgodnie z przepisami prawa włoskiego – wypłata emerytury przysługiwała od 1 października 2006 r., mimo nawet wcześniejszego spełnienia warunków do jej uzyskania, to tę datę należy przyjąć jako moment, w którym doszło do zbiegu pobierania emerytury i tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, jakim była prowadzona przez odwołującego pozarolnicza działalność. Powyższe realizuje bowiem ogólny schemat świadczeń, który wyłania się m. in. z cytowanego wyżej orzecznictwa, a który sprowadza się do następujących etapów czasowych: spełnienie przesłanek do świadczenia, ustalenie w sposób deklaratoryjny prawa do świadczenia przez upoważniony do tego organ, a następnie wypłata tego świadczenia.

Nie zasługiwał natomiast na uwzględnienie zgłoszony przez odwołującego zarzut przedawnienia określony w art. 24 ust. 5 u.s.u.s. Zgodnie z treścią tego przepisu należności

z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Skarżona w niniejszym postępowaniu decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczyła jednak kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym, nie zaś stwierdzenia należności z tytułu nieopłaconych składek.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne. Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo zastosował przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i ustalił okresy podlegania przez odwołującego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej, z uwzględnieniem prawidłowej daty, w której doszło do zbiegu powyższego tytułu z faktem pobierania przez odwołującego emerytury.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy oddalił odwołanie C. P.

na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. o czym orzeczono w punkcie 1 sentencji wyroku.

W punkcie 2 wyroku Sąd orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. Na koszty złożyły się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 180 zł ustalone

na podstawie § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 r. poz. 1804 ze zm.).

SSO Włodzimierz Czechowicz

Zarządzenie: (...)

(...)